

OS XURADOS PROVINCIAIS DE CLASIFICACIÓN OU A DESIDIA INTERESADA

Xosé Carlos MORGADE MARTÍNEZ
Secretario da CMVMC de Mourente-Pontevedra

SUMARIO: Descríbese o mal funcionamento administrativo dos Xurados Provinciais de Clasificación.

SUMARIO: Se describe el mal funcionamiento administrativo de los Jurados Provinciales de Clasificación.

SUMMARY: The administrative malfunction of the Provincial Tribunals is described.

Os xurados de montes veciñais en man común foron creados nas provincias galegas pola *Lei 52/1968, de 27 de xullo, sobre montes veciñais en man común* (art. 10), aínda que despois se estenderon, pola *Orde do 5 de maio de 1975*, ás provincias de León, Oviedo, Santander e Zamora, por existir nestas provincias aínda montes comunais. Estaban compostos polo gobernador civil (presidente), un maxistrado da Audiencia Provincial (vicepresidente), o delegado de Agricultura, un avogado do Estado, un notario, un rexistrador da propiedade, un avogado, un enxeñeiro da delegación de Agricultura, o xefe do servizo de Inspección de Corporacións Locais e un representante da Cámara Sindical Agraria, outro da deputación, outro da “Hermandad de Labradores” (sindicato vertical franquista), outro do concello no que estea ubicado cada un dos montes e outro da comunidade propietaria; actuaba de secretario, con voz e sen voto, o secretario xeral ou un funcionario do Goberno Civil. A razón desta creación, expresada na Lei e no seu *Regulamento aprobado polo Decreto 569/1970, de 26 de febreiro*, é a necesidade de establecer un órgano que, oídas as partes (estado, concellos e veciños), estableza a extensión, lindes e aproveitamentos dos montes comunais para a súa entrega ós lexítimos titulares. Na práctica estes xurados provinciais non funcionaron e non sabemos de ningunha parcela forestal que fora clasificada por eles nesta etapa.

Esta Lei 52/1968 foi derogada por unha nova *Lei 55/1980, de 11 de novembro, de montes veciñais en man común*, que recolle e desenvolve o labor a realizar polos xurados provinciais. A composición a penas sofre variacións (as máis importantes son a posibilidade de que un representante da Xunta de Galicia o presida e que desaparecen os representantes do sindicato vertical, da deputación e do concello), pero se especifica con máis detalle o proceso de clasificación dos montes veciñais e as consecuencias e condicións das resolucións. Ademais establece un sistema de prazos rixido (art. 11): prazo máximo de 3 anos para que o Ministerio de Agricultura elabore expedientes de investigación dos montes veciñais de cada provincia, prazo máximo de 3 meses para que envíe os expedientes ó xurado correspondente, prazo máximo de 3 meses para que o xurado inicie o correspondente expediente de clasificación.

Isto motivou que nos meses seguintes se realizase unha inxente tarefa de elaboración de expedientes, a partir dunha carpeta-ficha, con moi deficiente planimetría, e que en contadas ocasións contaron con traballos de campo ou apeos que corroborasen na realidade os datos manexados na documentación. O resultado foi unha chea de resolucións con serias deficiencias en canto ó número, a extensión, o nome e a situación dos montes veciñais. Isto é, resolucións “de despacho” emitidas por xurados soamente preocupados de defender os supostos dereitos das administracións sobre estas propiedades e que, desde o punto de vista xurídico, administrativo e topográfico, a súa actuación é claramente chapuceira e cunhas consecuencias funestas que aínda hoxe persisten.

A *Lei 13/1989, de 10 de outubro, de montes veciñais en man común* do Parlamento de Galicia, a lei autonómica, e o seu Regulamento, aprobado polo *Decreto 260/1992, do 4 de setembro*, establecen algunhas mudas nos xurados provinciais: na súa nova composición constan dun presidente (o delegado da Consellería de Agricultura), un vicepresidente (un maxistrado da Audiencia Provincial) e seis vocais (un letrado da Xunta, un avogado, un técnico da Consellería, un representante das Comunidades de montes da provincia e dous representantes da comunidade afectada); actuará como secretario un funcionario da Consellería de Agricultura. Establece o prazo máximo dun ano para a instrución de cada expediente de clasificación, así como as condicións e consecuencias das resolucións de clasificación.

A Lei 13/89 e o seu Regulamento establecen un proceso para a clasificación, o funcionamento dos xurados e o asentamento legal dos montes clasificados como veciñais. A análise dos expedientes e o seguimento do funcionamento destas figuras administrativas demostra que, desde aquela, os Xurados Provinciais de clasificación de M.C.M.C. non cumpren a función para a que foron creados máis que dun xeito lento, chapuceiro ilegal e irregular. A súa actuación móvese entre a chapuza na súa tarefa administrativa e a prevaricación nos seus procedementos legais.

Malia ós anos que levan creados, o funcionamento dos xurados é moi inestable. Non existe unha secretaría permanente deste organismo e a falta de infraestrutura é evidente (no mellor dos casos redúcese a un administrativo). Os rexistros non funcionan e non existe un funcionamento dos xurados independente das demais seccións das delegacións de Agricultura. Os informes técnicos elaborados polo Servicio de Montes son moi deficientes e hai unha importante falta de persoal. A administración, contrariamente ó establecido legalmente, non fai labor de instrución de expedientes, para o cal non usa os inxentes fondos documentais e cartográficos que posúe; mesmo nega o acceso ós mesmos ás comunidades de montes. Pero sobre todo apréciase unha evidente falta de vontade: dá a impresión de que a Administración, a Xunta de Galicia, non quere que os xurados funcionen ben. ¿Quizais non quere, ou o fai de mala gaña, que se clasifiquen os montes veciñais? A desidia, a indolencia e o desinterese presiden o seu labor neste eido.

Pero o problema agrávase ante o importante incumprimento da legalidade vixente. O funcionamento real dos xurados (e o labor da Administración) dista moito da súa actuación prevista na Lei 13/89 e o Regulamento. Neste apartado as irregularidades son notorias:

a) Non existe a constitución dos xurado. A súa actuación durante todo o proceso de inicio e tramitación dos expedientes depende do Servicio de Montes. Ás reunións do xurado frecuentemente non asisten nin o presidente (o delegado de Agricultura) nin o vicepresidente (o membro da Audiencia Provincial), nin son convocados o representante das comunidades da provincia nin os dous representantes da comunidade afectada. As actas destas xuntanzas ás veces son asinadas samente polo poñente e o secretario. Incúmprense así os artigos 10 da Lei e 13, 16 e 22 do Regulamento.

b) O comportamento da Administración na tramitación dos expedientes de clasificación é sectario e non acorde coa Lei de Procedemento Administrativo Común. Ás reunións dos xurados non son convocados os dous representantes da comunidade de montes propietaria. Estes teñen graves dificultades (ás veces insalvables) para poder examinar os expedientes de clasificación. Como unha constante, neste proceso as comunidades de montes son tratadas case como inimigas, négase o apoio e a información da Administración, contrariamente ó labor tutelar establecido pola Lei.

c) Facendo unha interpretación interesada da Lei, os representantes das comunidades de montes son excluídos das deliberacións previas á emisión da resolución. Soamente son convocados para serlles comunicada a mesma.

d) As resolucións son sectarias e parciais. Seguen descaradamente os criterios das Administracións (central, autonómica ou local), que non son outros ca seguir a ostentar a titularidade do monte veciñal a toda costa, con total despreccio dos argumentos dos veciños. Búscase calquera escusa (adornada con fundamentos xurídicos) para non clasificar todo ou partes dos montes co-

munais. Calquera outra parte (mesmo as empresas privadas) teñen máis dereitos sobre a propiedade veciñal que os mesmos veciños. En moitas resolucións apréciase unha clara vulneración dos artigos 2 da Lei e 27 do Regulamento. Os dictames dos xurados foron frecuentemente revogados por sentencias superiores (normalmente do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia) e hoxe existe unha ampla xurisprudencia poñendo en cuestión os criterios seguidos polos xurados nas súas resolucións, especialmente na protección das características do monte veciñal (imprescriptibilidade, indivisibilidade, inalienabilidade e inembargabilidade). Pero os xurados seguen facendo caso omiso da doutrina xurídica existente. ¿Podería ser prevaricadora esta actuación?

e) As resolucións adoecen de numerosos defectos formais, ás veces importantes. Dictadas segundo un modelo inapropiado que se aplica de xeito automático na maioría das ocasións, a súa inconcreción, contradicións e escasa información efectiva amósanas como modelo de deficiencia administrativa, agravada pola imposibilidade de que a súa emisión produza os efectos contidos na Lei: non conteñen os requisitos necesarios para a súa inmatriculación no rexistro da propiedade, non levan acompañamento de planimetría, etc. Deste xeito se vulneran os artigos 11 e 13 da Lei e 28, 29 e 30 do Regulamento.

Para rematar, debemos concluír que o funcionamento dos xurados provinciais son pouco rigorosos no cumprimento da lei e cun moi deficiente oficio administrativo. As súas resolucións son políticas, por canto obedecen a intereses das administracións e non teñen en conta os dereitos dos veciños, en moitos casos expresamente contidos na lexislación vixente. Estas irregulares actuacións, que derivan da concepción paternalista e interesada do monte veciñal que profesan as altas instancias da Consellería de Medio Ambiente, deven en resolucións con defectos de forma e de fondo ás veces impresentables. Os veciños, as comunidades de montes, tratados con menosprecio e desconfianza, vense obrigados a acudir ós tribunais para ver recoñecidos os seus dereitos de propiedade. Deste xeito, en reclamacións xudiciais pérdese unha boa parte dos recursos económicos xerados polo monte, detraídos dos investimentos no propio monte ou en equipamento comunitario. Mentres, o propio Conselleiro fala da necesidade de capitalización do monte galego.

Un axeitado recoñecemento, ordenamento, uso e aproveitamento das propiedades veciñais, que a Xunta de Galicia ten que favorecer por mandado legal, comeza por un axeitado funcionamento dos Xurados Provinciais de Montes Veciñais en Man Común, moi distinto do actual. Filosofía, medios e procedementos teñen que mudar totalmente. Por necesidade, por obriga legal e por xustiza.